

מיכאיל גרובמן, אמן ומשורר,
נולד במוסקבה בשנת 1939.
עלה לארץ ממוסקבה בשנת
1971, גר ועובד בתל-אביב.
מעמודי התווך של תנועת
האוונגרד השני בברית-המועצות.
מייסד קבוצת "לויטן", ומוציא
לאור של עיתון הנושא את אותו
השם. משנת 1993, יחד עם אירנה
וורובל-גולובקינה, מוציא לאור
את כתב-העת לספרות ואמנות
בשפה הרוסית "זרקאלו" (מראה).
מחבר הספרים: 'מחברות מלחמה'
(תל אביב 1992); 'לויטן'
(מוסקבה 2002); 'בארץ שחורה'
שחורה' (ירושלים 2005); 'שמים'
אחרונים' (מוסקבה 2006); 'לויטן'
(ירושלים 2009).
הציג בתערוכות יחיד רבות בארץ
ובעולם ובהן: מוזיאון תל אביב
1971; מוזיאון בוכום, גרמניה
1988; המוזיאון הלאומי הרוסי
בסנט-פטרסבורג 1999.

מיכאיל גרובמן החירות מגיעה עירומה

מיכאל גרובמן

החירות מגיעה עירומה

תרגמה מרוסית: לנה זידל
עריכת תרגום: עודד זידל
אחרית דבר: גלעד מאירי

הוצאת קשב לשירה

KESHEV Publishing House

EDITOR IN CHIEF: RAFI WEICHERT

EDITORIAL BOARD: ISRAEL HAR

ODED PELED

המייסדים:

משה דור, רפי וייכרט, גיורא לשם

הוצאת קשב לשירה

השורך הראשי: רפי וייכרט

המערכת: ישראל הר

עודד פלד

סדר השירים

כשגבר הוא בצלם גרובמן

- 9 כְּשֶׁגֵּבֵר הוּא בְּצֶלֶם גְּרוֹבְמָן
11 אֲנִי צוֹעֵד וּמְקִישׁוֹת רִגְלֵי
13 אִי־שֵׁם הַסִּינַיִם בְּהָרֵי הַגַּעַשׁ
15 שְׁתִּיתִי בְּכַרְמֵצוֹהַ שֶׁל זָרִים
17 אַחַד בְּמֵאֵי
18 הַשְּׂכָן תִּלְהֶ אֶת עֲצָמוֹ
21 הַחֲתוּלוֹת מִתְחַמְּמוֹת בָּחֶם גּוֹפֵן

חלומי היה מבהיל

- 25 עָלֵי הַרְדוּף שֶׁנִּפְרָשׁוּ מִמּוֹל
27 חֲלוֹמֵי הַיָּה מִבְּהִיל
30 הַפְּכָתִי לְקִטִּין בְּחֲלוֹמֵי

את שכבת בין הסדינים

- 35 בְּעֶרְמַת חֲצִיר סְתוּי
37 כְּלֶם לִי אוֹמְרִים: זָקֵן וּמְתָשׁ
38 אֲהוּבָתִי, פִּשְׁקֵי בְּרִכְיָהּ בְּמַהֲרָה
40 אֶת שְׂכַבְתָּ בֵּין הַסְּדִינַיִם
42 הוּ אֶלְמָנָה אוֹקְרָאִינִית שׁוֹפֵעַת
43 בְּתַחֲנַת הַמָּטְרוֹ "הַמְהַפְּכָה"

Michail Grobman

Liberty Arrives Naked

על העטיפה:

קולד' של מיכאיל גרובמן "כיצד נולדים ילדים"

מסת"ב: 978-965-531-110-5

©

זכויות התרגום שמורות למיכאיל גרובמן, ללנה ועודד זידל
ולהוצאת **קֶשֶׁב** לשירה

Copyright by Michail Grobman, Lena and Oded Zaidel
& **KESHEV** Publishing House

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט
בכל דרך או אמצעי – אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר
זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא
ברשות מפורשת בכתב שתינתן מראש מאת בית ההוצאה לאור.

כתובתנו באינטרנט: <http://www.poetry.org.il>

Printed in Israel 2013 • ג' תשע"ג

סידור, עימוד והדפסה:
א. אורן הפקות דפוס בע"מ

כשגבר הוא בצלם גרובמן

44

פְּתַחַה רַגְלֶיךָ לְקַרְאֹתֵי

45

קְמוּרֵיךָ שֶׁל גּוֹף פְּלֵאֵי

47

שְׁתֵּי נְעוּרוֹת גְּמִישׁוֹת מִתְלַקְּקוֹת

49

עַל מְטָה דוֹ-קוֹמְתִית

אל תשגר אלי את מלאכך

53

גְּבִי מְכָה בְּכֹאֲבִים

55

שׁוֹכֵב בְּבֵית חוֹלִים עַל הַמְטָה

57

מֵאָה שָׁנִים עָבְרוּ וְאַבְיָדָן

58

אֵל תִּשְׁגֵר אֵלַי אֶת מְלֹאכְיֶךָ

59

רְבִים מִשְׁכְּנֵי נַעֲלָמוֹ בִּיגוֹן

60

רוּח רִפְאִים

61

בְּמַגִּדֵל שְׁמִירָה תִּקְוֶעַ

62

עֲלֵמָה שְׂכֵבָה, הַתְרוֹמְמָה לָהּ שְׁמֵלֶתָהּ

64

מֵעַל הָאֲדָמָה הַלְבָנָה, עוֹלָה פְּדוּר אֲטִי וְלֹא מְקַתֵּם

65

מִיכָאֵיל גְרוֹבְמָן

כְּשֶׁגֵּבֵר הוּא בְּצֵלֶם גְרוֹבְמָן -

67

אֲחֵרִית דְּבַר - מֵאֵת גַּלְעָד מֵאִירֵי

***

כְּשֶׁגִּבֵּר הוּא בְּצֶלֶם גְּרוּבָמָן
טוֹב לֵב, אֲמִין וּמִהֲיָמָן

חֶכֶם, חֲרִיף, מְסִבִּיר פָּנִים
וְלֹא חַיֵּב לְאִישׁ נְסָפִים

בְּרוּךְ כְּשֶׁרוֹנוֹת מְגֻנִים
יוֹם קְשָׁרִים בִּיבִתְחוּמֵימִים

חֵד, בְּהִיר, זָפָה כְּקֹשֶׁת
תָּם וְאֵדִישׁ לְרִכִּילוֹת רוֹחֶשֶׁת

חֹזֵק כְּאֵרִי, גְּבוּר כְּשֶׁמֶשׁוֹן
לוֹחֵם הַחֲרוּת, בְּחִזִּית הוּא רֵאשׁוֹן

הַמִּין הַחֲלָשׁ כְּמִרְבֵּד לְרִגְלָיו
הַלֵּת סֶקֶסְאֵפִיל מְרַחֶפֶת עָלָיו

כְּשֶׁגִּבֵּר הוּא בְּצֶלֶם גְּרוּבָמָן מִיכָאֵיל
חֹזֵק, אֲמִיץ, פְּעִיל-יְעִיל

***

אני צועד ומקישות רגלי
בשביל המרצף בלבנים
אורו של יום זרח מעלי –
גונים של צהבים מעדנים

פוסע, מנפנף בשתי ידי,
במרץ, במלא חזה נושף
ים כחל נפרש אז לפני
בזהר מרחביו שוצף-קוצף

והאזיר ספוג כממחטה
בהלך רוח פיוטי נדיר
ומחשבות כלהקה שקטה
מעל ראשי רוקדות רקוד מהיר

וכאן, אני שולף את פנקסי
מתוך הכיס הימני של מכנסי,
קשוב לסביבתי, מטטה אזני
ואז רושם את כל חיותי...

הוא הגבור הנערץ הפלנטרי
אקטיבי, קראטיבי, פופולרי

עמוד התוף – ולא אחרת
ציר כוכבנו בצבע תכלת.

3 בדצמבר 2008 – 9 בינואר 2009, תל-אביב, מס' 762

***

אִי-שֵׁם הַסִּינִים בְּהַרֵי הַגַּעַשׁ
גִּלְגֻלַת שֶׁל קוֹף מְבִיאִים עַל מַגֵּשׁ

אִי שְׁמָה מְנַחֵת גּוֹפָה שֶׁל דוּד מָאוּ
בְּרִיחַ הַדוּנֵג בְּצָבֵעַ קַקְאוּ

נָהַר חוֹאֲנָכָה הַחוּצָה יִבְשָׁה
חוֹתֵךְ יִשׁוּבִים הוּא כְּמוֹ מַחְרָשָׁה

לְבוּשׁ רַקְמַת מְשִׁי אָנִי וְקִטִּיפָה
הוֹלֵךְ לְטִיֵּל – עַל כְּתָפֵי אָנְפָה

סְרָטִים אֲדָמִים מִתְנַשְׂאִים לְתַקְרָה
כָּל רֵגַע קוֹרְצַת עֵלְמָה צְעִירָה

הוּ קוֹמְסוֹמּוֹלִיּוֹת שֶׁל אֶרֶץ סִין
כֹּה הַגּוֹנוֹת אֲתֵן – זֶה כֹּה מְקַסִּים

עַל לְחֵיכֵן סִמָּק זְעִיר
שׁוֹפֵתָה גַם קְדוּשׁ גַם נְזִיר

עֲגֻלַת הַזְּמַן תִּטּוּס בְּדֵהָרָה
וַיִּתְכַּן שְׁכַעֲבֵר שָׁנִים סְפוּרוֹת,
גְּבֵרַת בְּתַסְרָקֶת יִקְרָה
תְּזִיל דְּמַעַה עַל אֵלֶּה הַשּׁוּרוֹת.

26 ביולי - 12 בנובמבר 1996, תל-אביב, מס' 621

***

שְׁתִּיתִי בְּבֶרֶם-מִצְוֶה שֶׁל זָרִים
כָּלֶם שֵׁם קִרְקָרוּ כְּצַפְרִים

שִׁירִים שֶׁהִתְנַגְּנוּ עַל הַבְּמָה
הָיוּ מְעַנְיָנִים כְּמוֹ הַשְּׂמָמָה

אוֹרְחִים שְׂבָעִים עָזְבוּ אֶת מְקוֹמָם
רָקְדוּ וּפְזְזוּ בְּתוֹךְ אוֹלָם

פְּתָאם מוֹלֵי כְרַעַם מְרַקִיעַ –
יְלַדְנַת ג'יִנְג'לִית יִשְׁבְּנָה הַנִּיעָה

וְאַחֲרֶיהָ זָעוּ הוֹפֵה-הוֹפֵה
וְהִיא פִּסְעָה מְעַדְנוֹת כְּפִנְלוֹפֵה

וְאַחֲרֶיהָ אֲרוֹזִים בְּתוֹךְ הַבֶּד
הִתְנוּעְעוּ לְפִי מְקַצֵּב מִצַּד אֶל צַד

זֶה הַבְּסִיס לְאֹיֶרָה וְלִתְקוּנָה
צִפָּה נוֹגוֹת לְאִמוּנָה וְאַהֲבָה

כָּךְ רִקְמַת מְשִׁי מְשֻׁלֵּיךְ בְּמַהְרָה
נִסְתִּי לְקִרְאָת אַהֲבָה טְהוֹרָה

31 בינואר – 12 בפברואר 1999, תל-אביב, מס' 666

אחד במאי

בחצר קטטה קטנה
מתפחת מפוחית
רוטט הדגל בפנה
אדם יותר מכלנית

מלקקות ליקר נשים
ומפצחות אגוז בנחת
וקולקה בשביל להרשים
מתחתוניו שולף ת'תחת

באמצע החצר עכשו
מטל התחת המסטול
"מחריד בנות באשכיו"
אומר הפלב לחתול

27 ביולי 1965, מוסקבה, רח' טקסטילשיקי, מס' 324

ותחת זה נראה כלו כמיהה
להתרגשות, תשוקה וחוויה

ובאולם תוסס ומצחקק
גבעות התחת רחפו הרחק הרחק

ולשוב חזרו כמעלים באוב
אלי – המתיסר כמו איוב

הו, ישבנים – השארו כאן לפני
אתם מקור ההשראה לכל שירי

כי איזה ערף יש לכל החרוזים
ללא יפיה של בעלת הענוזים?

ודמעותי הוירטואליות זולגות
על שושנים אורנטליות רכות

2 בינואר 2006, תל-אביב, מס' 709

אהלן עבדאללה,
 מה שלום הילדים?
 עבדאללה נחפז
 מתגרד בביצים

מהחלון מבצבץ
 הפרצוף של יושי
 נרקומן מפר
 שחי בקשי

הביוב נסתם
 הכל הוצף
 וכל התרא
 למעלה צף

אני שולף את הכבל
 הספציפי האורגינלי
 ומנקה את מוביל
 המים האנלי

השכן תלה את עצמו
 הומו התמקם במרתף
 אני מכה בִּיתושים
 ובכרף ישן מדפדף

יוצא לי לטיל
 גורר את טימור אתי
 ונילי המטרללת השקטה
 הולכת לקראתי

החצר מקפת
 בפרחי הרדופים
 בין שיחים מתגנבת
 כנופית חתולים

עובר ערבי
 הוא סוחב דלי
 מביט בדרוכות
 בכלב שלי

***

החתולות מתחממות בחם גופן
ומתקרר עגול טפלוך מעל ביתן

הירק מתהדק בין העצים – סמיה כעננה דשנה
ועטלף אפר פורש כנפיו ונעלם מעבר לפנה

וג'וק שחר מבין הלבנים מציץ נרגן
משמיע קול חנוק וחריש: נו פסארן!*

והפרפר – נמשך לאש,
הסרחון – לנחירי פולש

גופת ההומלס שנרצח בלי כונה
נרקבת בקומה התחתונה

גורר כלבי ברצועה הארקה – והוא צולע ונסחב מאחורי
איני מטרד אפלו לדקה מזה שמת – לחלוטין לא חי

בעוד שעה כפגר ארדם
אשכח הכל, אשכח אותם, אשכח אתכם.

2 בינואר 2006, תל-אביב, מס' 708

* לא ניכנע – בספרדית.

היום חלף
כהרף עין
הולך לישן
נשבר הזין

הולך לתפס
נמנום צנוע
אני הקלטיקון
העולמי הידוע

23 במאי 1997, תל-אביב, מס' 632

חלומי היה מבהיל

עלי הַדוֹף שֶׁנִּפְרְשׂוּ כְּמוֹרֵל
הַסְתִּירוּ אֶת הַזֶּהָר הַשְּׁמַשׁי
וּמִלֶּקֶק אֶת אֲשַׁכְּיוֹ חֲתוּל
עַל הַחֶצֶץ בְּמִדְרָכָה רֵאשִׁית

לְשִׁתֵּי יוֹנִים שֶׁעַל מְרֻבֵּב הוֹמוֹת
בְּשִׁתֵּי רֵדִי נִפְנַפְתִּי בְּשׁוֹבֵי
לְאוֹר מְרֹאָה מְרַגֵּעַ עַד דְּמָעוֹת
פְּסַעֲתִי מִבְּתֵם לְמִשְׁכְּבִי

בְּבִהְרֵי הַיּוֹם מִתּוֹךְ גִּמְנוֹם
קִשְׁהָעֵינַיִם בְּכַבְדוֹת נַעֲצָמוֹת
הַבְּחִנְתִּי לִי בְּמִשְׁהוֹ עָמוֹם
שֶׁלִּבְטוֹי קִשְׁתָּהּ הִרְאָה עַד מָאֵד

וְאִז חֲלַמְתִּי: בֵּין עֲצֵי אֲשׁוּחַ
רוּחוֹת עֲזוֹת מִשְׁתּוֹלְלוֹת-מִקְלּוֹת
בְּעֶרְמַת שְׁלֵגִים אֲבִי שְׂרוּעַ
אֶת נִיבִיהֶן חוֹשְׁפוֹת תְּזָאבוֹת

חלומי היה מבהיל:
יצאתי מביתי
בלי מכנס ובלי מעיל
רץ לחברתי

חברתי מזוגה לי תה
ונתנה לי רום
לא חשדתי לדקה
שאני עירם

השיחה הלכה, זרמה
דנו על שירה –
בום! בת שיח נעלמה –
חשך בדירה!

אז, מוששתי השלחן
והפכתי כוס
ונטשתי בת שיחה –
נסתי כמטוס

דומם, קפוא, שוכב אני בשלג
לחלוטין עגום, חור מראי –
עוד רגע – הרשע-האנטישמי
ינעץ שניו בלבן צוארי

ברגע אחרון, נושם בקשי
הרמתי עפעפי, אחוז טרוף
ואז עיני רוחי קלטו באשר
תנועה מכרת של ענפי הרדוף

זוהר אורה של שמש מלמעלה
וחם פלאי נשפך על מדרכה
הציונות כקסם עד בלי די לה
נפרשת מעלי כמניפה

אשתי קוראת לארוחת הצהרים
מתוך חלון ביתי מעל השביל
אני יודע – היא הכינה לי בינתים
קציצות ומקרונים פרגיל.

16-22-23 ביוני 1996, תל-אביב, מס' 615

אז לבשתי מכנסים
המקפתרים,
מאורר חלומותי
המיתרים

14 במאי 2009, 4, 6 במרץ 2010, תל-אביב, מס' 773

ברחוב עוברים שבים
בעירם בזהים;
יללות משתחררים
כמו כלבים תועים

כה רדפו הם אחרי
וצרחו: רשע!
ודלגתי כמו ספורטאי
נסתי לחרשה.

התפרץ חזיו ורעם,
מפיהם נסער
נפקחו עיני בועם –
הסיוט נגמר!

שמש רגועה, שקטה,
נחה על גגות,
מטפטף טפטוף קטן
מהעננות

הפכתי לקטין בחלומי
 טפסתי לי על קלבקה הרוטטת –
 הנערה מהבצה המקומית
 זונת הכפר גועשת ולוהטת

כשנפתחו ברפיה לצדדים
 נפלו גזעי ענק של ירפיה
 פסי האור היו מפוזים
 בזהר ההלה בתלתליה

כשעל גבה שכבה מקפת אור
 חדרתי לתוכה כחפרפרת
 ידעתי, כך גם ישו הטהור
 זין את מגדלנה בכנרת

כפת הכוכבים מעל מחסן
 ועשבים נובלים גורמים סחרור
 ושם אני שוכב כמחסל
 שכור בתוך האשר האסור

וקלבקה נפנפה בסרפן
 ועטופה היא בריחות עשבי הפר
 לי לחשה מעבר לכתפה:
 שלום ילדון – להתראות מחר

18 בנובמבר 2007, תל-אביב, מס' 749

את שכבת בין הסדינים

בערמת חציר סתוי
שקבו הילדה והילד
ועכברים מרעישים ושבים
ומסתדרים בשרשרת

צליל הזקזום של דבורות, דבורים
חי, מוחשי ונגמיש
ואיבריו של ילדון מגורים
ונחושים כפטיש

את שמלתה הילדה מרימה
רגליה פשוקות לעברו
הילד חוזר בתנופה ועימה
באיברו הנרד

או הילדה והילד טסים
אל תודעה כחדשת -
אל שצרי גן העדן נסים -
קץ לילדות הגועשת

קלם לי אומרים: זקן ומת'ש
כודע תחרו על המין התל'ש?

ביתך החם בגיל מפ'ג,
לקוח הפכת לנל'עג?

לקוח שמך המוק'לל
קושלך לבו המוק'לל?

אני משיב ללא הסוס:
את נשמת' אקד'יש לנוס!

ואת'יי אצ'עד תמיד
עד קצה עולם - אל הע'תיד!

לתהומות, לאבדון
וגם לתוך הסר'חון!

כן ע'דן הוא, מאור עי'ני
ולב' לבס של כל שיר'י!

16 בדצמבר 2004, תל-אביב, מס' 697

וישאר זכרון הקציר,

רית האשור הרף -

הוא לא ישכת את עורה הבתיר

ואת סוד השוקים הלח

8 במרץ 2008, תל-אביב, מס' 681

זו התשובה היחידה והנחרצת
לדהירת חיינו המואצת

כה בעזרת האשר הזוהר
בצא מקאן לקראת קיום אחר

לקורחים אינסופיים, לאור הנצח
לתוך חיקה של אלינורה שם בפתח.

26-28 במאי 2008, תל-אביב, מס' 757

אהובתי, פשקי ברפין במתרה
וגודני עד לאבדן ההפרה

ומטתנו בעצמה תקיש בקיר
ומתחתינו הקפיצים ישירו שיר

היתושים שיתנפלו על עור התחת
ויתקעו עקיצתם דקיקה כמתט

והנדי שיזמזם ללא הפסק
יחתך חלל כמו סכין את הבצק

נמשיך להזדין – ובתשוקה
שום הפרעה לא תחשב למזיקה

שום סכנה אותנו לא תפיל
ואף תהום אותנו לא תבהיל

וכך נחגג ללא מעצורים
נקרא תגר על החיים הקצרצרים

מה עקשן - הנשמה או הנזן
חיי מין - או מלכות השמים?

סניווסרנייה חדרה למחי
סניווסרנייה חדרה לתוכי

מי יגיד לי כיצד אשתחרר
וכיצד את עצמי אהפיר?

11 בינואר 2006, תל-אביב, מס' 710

את שכבת בין הסדינים
והקראתי לה שירים

זהו פושקין כמוכן
שנודע אז כחרמן
אתיופי שלנו - גדול!
שזין על ימין ועל שמאל.

את מאד התגרית, התהפכת
את חיקת וצחקת ונפתחת

איברך פרשת וזרקת
ורצית שתוך רגע אוו
שאקפץ במהירות הפרק
ואחדר לתוכה אל הכוס

התחלקתי לשני חלקים
בין מצב שנוצר לשירים
והרגשתי שבוי ונקרע
כדילמה נצחית ארוכה

הו אלמנה אוקראינית שופעת –
את לא נתת – זה מטריף את הדעת!

היית אמו של חברי לכתה,
לכלת להיות חברתי למטה!

כשבעלך הפסיק לענגך
נותרת בת שלשים וחמש – לברך

וירכין, ללא אהבה –
התחננו לחבה ולשלוח...

כעת, זקן, אחוז פסיכונה סקסואלית
אני חולם על אלמנה שלא נתנה לי

שהתמצה, חמקה כעוף נדיר
מאחיזת חוקר עופות צעיר

18 בנובמבר 2007, תל-אביב, מס' 750

כתחנת המטרו "המהפכה"
בנינה כתקולתי על סף השפיכה

הזמנתי אותה אל הפארק, לבלוי
ישם התושקבו בלהט גלוי

כח התאמצתי קלי ועוד אין
אך קל מזמזמי נחסמו בדרך

דחפתי ידים לתוך תחתונים
אך היא התנגדה בלחות איתנים

הו, גינה! מדוע כליך התעקשות
ולא החמסרת לי כשהתבזבזת?

כעת הימים אסופים בסקלרונה
אורגזמה איננה – שולטת נזירונה!

אז נועו בקצב קל עוד זה אפשר
חיך! שיהיה לכם מין נהדר!

16 בדצמבר 2004, תל-אביב, מס' 696

פְּתַחַה רַגְלִיָּה לְקִרְאתִי
בְּצוּרְתָהּ שֶׁל V
וּבְמִיצֵי אֶהוּבָתִי
נִפְלְתִי כְּשִׁבּוּי

בִּינֵינוּ פֶּלֶג רַעְנָן
סוּדִי, נִשְׁפָּךְ וְנֵעַ
קָלִיל, שְׁקוּף כַּעֲנָנָה –
בְּהִיר כְּלִבְנָה

אֶךְ בְּעֶרְהָ שְׁעָה קִסוּמָה
וְדַעְכָּה עַד כְּלוֹת
וּמִלְאָכְנּוּ לֹא רָאָה
אוֹתָנּוּ יַחַד עוֹד

4 במאי 1999, תל-אביב, מס' 669

קִמּוּרֵיוֹ שֶׁל גּוֹף פְּלֵאִי
נִפְרְשׁוּ לְלֵא בּוֹשָׁה
מֵאֵהָב כְּסוּס פְּרָאִי
הַסְתַּעַרְתִּי עַל אִשָּׁה

אִשְׁתְּ אִישׁ תַּחְתִּי – בְּרִיאָה
מִשְׁחַרְרֹת אֲנִיָּה
וּבִכְךָ הִיא מְבִיעָה
גַּם אֶקְסִטְיוֹהָ, גַּם שְׂמֻחָהּ

אֶךְ פִּתְאֹם בְּחִלְחֻלָּה
נִפְתַּחְתִּי דְלֵתִים
וּמוֹפִיעַ בְּעֵלְהָ –
רִצַּח בְּעֵינַיִם

בְּאִשְׁתּוֹ הֶעִירָמָה
הוּא יָרָה – נִמְחָר
וְנִתְּזוּ עָלַי דָּמוֹה
עַל חֲזִי נִגְר

***

שתי נערות גמישות מתלקקות
כצפרים מאהבות מתקתקות

שתיהן היו מחברות ברוך גופן
באטיית הניעו לכן ישבנו

ושפתיהן למחצה פתוחות,
התיחדו הן, רעבות וחשופות

נזול מתוק מלא נרתיקהן,
גניחה אחת ומשתפת לשתיהן

עמדתי שם, רועד לבד בחוץ,
לא שמושי, מונח ולא נחוצ.

חשבת לי: הו, איזה מין ענוי,
כאן מתרחש בזבז בלתי ראוי!

ברור שאין כאן צורך בגברים,
אבל אני – אני כמו אחרים!

איברי קפאו בגוף
כשלגי חרמון
וכזרון שקוף
עפתי מחלון

כה – ידים לצדדים
עפתי לתוף שיח
ונדקתי בין ורדים
כמו ישו המשיח

כל גפי אכן שלמים
אך אני פסימי
כי דוקרים אותי קוצים
במקום אינטימי

מבקש ומתחנן:
OH GOD! אדני
אם לא תקח אותי כבן
אז אולי כדוד

28 בפברואר 1996, תל-אביב, מס' 614

* * *

על מִטָּה דו־קוֹמֵתִית
בְּלִי שְׁמִיכָה חֲמָה –
נַח אֲנִי – חֵיל אֲמִיץ
מֵהַמְּלַחְמָה

הַסֵּת יָמוּ בְּלִבְנוֹן
תְּמֵרוֹנֵי קִרְבוֹת
וּבְרַחוּ הַמְּסֻלָּמִים
לְעֶבֶד שְׁדוֹת

מִחֲכָה לְהוֹרְאוֹת,
כִּי מִפֶּה לְשֵׁם –
לֹא רֵאִיתִי בְּאַפְרִיל
אֶת אֲשֶׁתִּי אַף פֶּעַם

כִּי הָרִי יָכוֹל לְקָרוֹת,
שְׁבַת־לְאֲבִיב –
תִּתְמַסֵּר אֲשֶׁתִּי עַד כְּלוֹת,
לְאַזְרַח חֲבִיב

אֲנִי יוֹדֵעַ לְלִטֵּף – יְדֵי רִנָּה,
כְּמוֹ מַגֵּעַ שֶׁל אִם בְּתִינוּקָה

אֲנִי הוּא הַפְּרָפֶר עַל פְּרוּחַ צוּף,
מֵרַעִיד עָלַי כּוֹתֶרֶת בְּלִטּוֹף

הוּ, טֵבַע אֲכֹזְרִי וּמְבַלְבֵּל,
כִּיצַד חֲלֻקֶת בֵּין הַדְּבִשׁ לְחֶרְדֵּל?

לְחֻלוֹטִין אֵינְנִי מֵרַצָּה –
שׁוּם הֶגְיוֹן בְּחֻלְקָה אֵינִי מוֹצֵא!

17-23 בינואר 2008, תל-אביב, מס' 753

אל תשגור אלי את מלאכך

התשרר אשה יפה
במטה ריקה?
מישהו יתקע אותה
בתנופה רכה

אם לרגע קט אניח,
שאשתי אולי תבגד –
ציונות אני אניח,
אותר על מלחמות

אז אֶמְסֹר לְעֶרְבִים
לְבָנוֹן וְהַגּוֹלָן
לְטָטְרִים, לְעוֹרְבִים
לְפוֹלְשִׁים מֵהַחֹלֶל.

29 באפריל 1985, טול כרם, מס' 513

* * *

גְּבִי מִקֶּה בְּכַאֲבִים -
זֹאת בְּשִׁבְלֵי מִלְחָמַת קָרִים

חֵשׁ פָּאֵב גַּם בְּעֵקֶב -
זוֹהֵי מִזְמַת אוֹיֵב

וְכַנ"ל - עֲמוּד שְׁדָרָה
שְׂכוֹאֵב נוֹרָא-נוֹרָא

בְּאַזְנֵים חֵשׁ זְמִזּוּם
וְהַמְעִי הַגַּס סְתוּם

פְּלוֹץ מִיִּשְׁבְּנֵי בּוֹרַח
לֹא אֵיכָל לְהִתְאַרַח

מִחֲבַר, מִי יֶאֱמִין,
חֲרוּזִים עַל בֵּית עֶלְמִין

לֹא רוּצָה לְהִיּוֹת כְּמוֹ מַת
מִהַפְּוֹת מִפְּחַד

* * *

שוכב בבית חולים על המטה
והמיקרובים מתחזקים לעת עתה

אחות וחמניה אלי נגשת
רחוותה נאה ומרגשת

לרוחה פתוח חלוקה
כאלו שבינו בודדים במחלקה

התכופפה וזוג שדים צגלים
התנדנדו מעל ראשי גלים גלים

אותי לטפה, נגעה בי פה ושם
וכמדמני, הייתי מאשר

ואחר-כך - סתם מתי לי פתאום
בלם אמרו: זה כה נורא, זה כה אים

איה יתכן שגבר כה צעיר...
מה הסבה למות כה מהיר?

רצוני לחיות לעד
לכו בלכם קיבינימט

במטה אשכב בנחת
ואניע את התחת

ואבנה כרצוני
את הקשר המיני

28 בפברואר - 1 במרץ 2010, תל-אביב, מס' 772

* * *

מֵאָה שָׁנִים עָבְרוּ וְאֵבֶדְךָ –
יְצוֹר אִמְלֵל שֶׁל תֵּל אָבִיב הַמְסִיטָת
כָּבֵר הַתִּיצֵב, כִּפְסֵל מְאֵבֵן
בְּחִלְיָפָה אִירוֹפִית מְחִיטָת.

הֵן רַק אֶתְמוֹל עִם סְטֵלִין הוּא שׁוֹחַח
וְאֵת רוּחוֹ בְּסִיאָנְסִים הָעֵלָה
חֵלֶם שֶׁהוּא בְּפִרְס נֹבֵל זָכָה
לֹא הַתְּחַסֵּד, לֹא הַצְטַנֵּעַ מְעוֹלָם.

וּכְפִי שֶׁהוּא סֵעֵד עַל שְׁלַחְנִי,
וְהַתְּחַבֵּט בְּנִעְיוֹת מְשַׁפְּחָתִיּוֹת –
כֵּן הוּא צֵעֵד, לְנִצָּחַת, תְּמַהוֹנִי,
קוֹלוֹ גָּדָם וְנִפְעָרוֹ פִּיּוֹת.

דָּוֵד, נְמוּגוֹת כְּעֵשֶׂן, כְּשִׁיר
עִם נִימוּסִיָּה הָרְעִים, אֵךְ מִן הַסְתָּם,
כְּעֵת, לְנִצָּחַת תִּשְׁאָר צֵעִיר
הַלְתַּמִּיד – נוֹכַח גַּם.

16 ביולי 1996, תל-אביב, מס' 616

וְהַסְבָּה אֵכֵן הֵיְתָה פְּשׁוּטָה:
מֵאָהֶבָה גָּסֵס כֹּל תָּא וְתָא

וְלֹא הַבְּחִנְתִּי – מֵאָהֶב וְרִכְרוּכִי
כִּי צֵד אֲנִמְיָה תוֹקֶפֶת אֶת גּוֹפִי

כִּי צֵד נְמוּגָה וְשִׁמְתִי בְּעֵרְפֵל
וְהַתְּנַדְפָּה מְעַל מִשְׁתַּת בְּרִדָּל

27 באפריל 2005, תל-אביב, מס' 703

אל תשגר אלי את מלאכיה,
אל תתאמץ ותטשטש את אשמתה,
וכשרובץ הנד במרומי שמיך
תדע – איש לא הזיק יותר ממך:

כשיצרתני מעפר ומים
שתלת קסם התשוקה ופרי אסור,
וגרשתני מגן עדן בלי גרבים
ירקת בגבי, מזיע ושביר.

כשהתישרת, הסתדרתי קצת בשטח –
חבלת בצנרת בביתי:
נרטבתי וחליתי מרב מתח –
רעדתי אז עד עמק נשמת.

הכל פה הדרדר, ובינתיים
אני קורא לך – אתה תמיד עסוק –
ביום הבא, ממזר חסר עינים,
הקפד יותר על פיניש ודייק.

8 ביולי 1998, תל-אביב, מס' 656

רבים משכני נעלמו ביגון
מדמן נבר עברו למקום
שלא תמצאו בו חורים באודון
ואין בו לא כפור ולא חם

ולשם במרום, הבקי מפשעים
יושב אלהים בכרסה
קשוב לשירת מלאכים טהורים
בנאות דשא פוסעת כנשה

הקשב לי, אתה המקלל את יומי,
מחה דמעתך המרה
אתן מקומי בגן עדן – לך
רק תן את זמנה בתמורה

3 ביולי 2007, תל-אביב, מס' 746

קר בדירה וקר בחוץ
המחוגים קפאו אתמול
נמחקתי כבלתי נחוץ
מזכרונם של כל וכל

סימתי בורשט מאשתקד
פוסע בין הגרוטאות
קשוב בין נקישות ברד
לזמר חג ברחובות

ממשיך לנדוד בדירתי
סובב אחורה וקדימה
ודאי היו זוכרים אותי
אך מתי - מימים ימימה

8 בנובמבר 1964, מוסקבה, רח' טקסטיל'שיקי, מס' 308

***

במגדל שמירה תקוע
מתבונן בשכם - רדום
גורבמן מישצ'קה ידוע,
איך הפכת ללא כלום?

על כתפה הרובה,
על בטנה חגור -
כמו פרת משה רבנו
זמן זוחל לבור

אל הקרב המסכן
צא לפי פקדה
כדורים יתעופפו,
יסורים תדע

עצמותיה הלבנות
ילטפו רוחות
וקריצו זכרונות
חברות בוכות

27 בנובמבר 1981, שכם, מס' 457

הכל הִזָּה כָּל-כֶּךָ סְבוּךָ בְּזוֹ הַעֵת
אֵין שׁוֹם סְבוּי לְחִשְׁף אֶת הָאֵמֶת

רוּחוֹת הַקֹּדֶשׁ, הַזּוֹנוֹת, הַנְּגָרִים
הַרוֹמָאִים עִם הַמּוֹשְׁתִּים הַלֹּא-נִשְׁרִים

וְהַמְחַבְרִים בְּיַד בּוֹטְחַת, נְחוּשָׁה,
סִלְפוֹ הַכֹּל בְּבָרִית הַחֲדָשָׁה

שְׁרוּיִים חַיִּיבוֹ, נְטוּלֵי הַהֶבְרִיזוֹן
בְּחֻשְׁכַּת סְפָרוֹת וְדַמְיוֹן

וְרַק הַזְּמַן, כְּמוֹ בְּתַקּוּפַת נְבֵל שׁוֹקֵעַ,
נֶעַ לְאַחֹר וּכְעֵבֶר טוֹבֵעַ.

12-14 בינואר 2008, תל-אביב, מס' 752

עֲלָמָה שְׁכָבְתָּ, הַתְרוֹמְמָה לָּהּ שְׁמֵלְתָה –
נִגְשׁ אֵלֶיהָ עֲלֵם חֵן בְּעֵלְטָה

וְהוּא אָהַב אוֹתָהּ חֲזָק, בְּהַקְפָּדָה
עַד שְׁרוּחוֹ לְחֵלוּטֵינִי הַתְּעוּדָדָה

וְדָרוֹר פְּשוּט רַחֵף מֵעַל רֵאשִׁים –
עֲבָרִי וְקַדְמוֹנִי – מִמָּשׁ כְּמוֹתֶם

הוּא בְּעֵתוֹ, לְרוֹמָאִים הַגִּישׁ מִסְמָר,
כִּי כֶּךָ בְקֶשׁ מִמְּנוֹ יֵשׁוּ הַמְּמַזְר

וּבְכַנְפּוֹ שְׁכָנָה הַקְרָצְיָה,
הַקְרָצְיָה הַיְתָה חוֹלָה וְלֹא טְרִיָּה

וְעַל גִּבָּה שְׁכַן לוֹ הַחִידֵק
בְּזוֹרוּעוֹתָיו אֲרוֹן מֵתִים עֲנֵק

וְהַעֲלָמָה, אִמּוֹ שֶׁל יֵשׁוּ הִיא הַיְתָה,
שֶׁהֲצִטִּינָה בְּלִהְרִים אֶת שְׁמֵלְתָה

מעל האדמה הקבנה, עולה כדור אטי ולא מנתם
 הוא יהפך היום למצבה, לנפש התועה של האדם
 חלל יבש משמיע צליל צרוד, שבגרוני צורב ומתפדר
 ומבטי נשא אל המקום בו לעולם אין איש שממהר
 מקום בו מטלים צללים קלים, בו מצהיבים נשעוה תוי פנים
 מקום בו מתבסה הזכרון בתודעת האפלה לעדנים
 היום גוחן מעל האדמה, מעל קצוי האבל של זגוגית
 ומתקררת הכנף במעופה, בצלם המשוט כאש גלמית
 חולות כסופים, המים הגוועים, ובעצים הרחש מסתחרר –
 אז מהרו ורצו למקום בו לעולם אין איש שממהר

30 ביולי 1972, ירושלים, מס' 372

מִיכָאֵל גְּרוֹנְמָן

מדריך

ציוליצייות חוצניות

ידען גדול

של החולף

אישיות

יוצאת דפן

חלומן של

נשיים

רב-אמן מסתורי

רופא

בחסידי האל

כְּשֶׁגִבֵּר הוּא בְּצֶלֶם גְּרוּבִמָּן

אחרית דבר / גלעד מאירי

"הוא הגבור הנערץ הפלנטרי
אקטיבי, קראטיבי, פופולרי"

מתוך שיר 762, עמ' 10

מיכאיל גרובמן (1939) הוא אמן ומשורר הפועל מסוף שנות ה-50 של המאה ה-20. יצירתו האמנותית הוצגה בתערוכות רבות בישראל וברחבי העולם וזכתה להערכה רבה. יצירתו הספרותית אף היא זכתה בהכרה הראויה בארץ הולדתו, ווסיה, ברית המועצות לשעבר, אולם הקורא העברי טרם נחשף לעצמתה של יצירתו. לכן היזמה של המתרגמת והאמנית, לנה זידל, והעורך והאמן, בן זוגה, עודד זידל, להוציא לאור ספר שירים בעברית של גרובמן היא צעד משמעותי בדרך להבנה ולחשיפה של מכלול שירתו של משורר חשוב המתגורר ויוצר במקומותינו.

שירת גרובמן המוצגת כאן שייכת לפואטיקת הנמה (פרפורמנס) האופיינית לתרבות-הנגד בברית המועצות. זו

ה י ס ט ו ר י ו ן

תִּיר

בעל חשיבה מקורית

ג ב ו ר

ו ג ם

סְמַל הַיְפִי

הו

ת ה ל ה

חובקת עולם

מתוך הקטלוג:

"שמים אחרונים" שיר ויזואלי - קולאז' על נייר

50×35 מס' 2336, 1980

פואטיקה תקשורתית המתאימה למעמד של קריאה מול קהל הודות לחריזה, לפואנטה ולהומור. זו שירה שביקשה לבטא את התשוקה לחופש הפרט – פוליטי, רעיוני, לשוני, מיני וכדומה. מאפיינים אלו ואחרים, כגון זעם, פרובוקטיביות, חספוס לשוני ועוד דומים לאלו של פואטיקת הביט האמריקאית (למעט החריזה), אשר היא בת זמנה של תרבות-הנגד בברית המועצות.

בחרתי להתמקד כאן בתיאור מאפיינים מרכזיים של שירת גרובמן, אשר שילובם יוצר יחדיו בסיס איתן לפואטיקה שלו: האוונגרד, האגו של הדובר והאנטי-בנלי. יש חוט מקשר המחבר בין מאפיינים אלו והוא הומור, לרוב גרוטסקי ולעתים פרודי, אשר מעניק לפואטיקה של גרובמן תקשורתיות, חן ווירטואוזיות. לכן, ההתייחסות להומור כאן היא רוחבית. הקורא הישראלי של שירת גרובמן עשוי לחוש במוטיבים פואטיים הקיימים בשירת דוד אבידן, למשל, נרקסיזם, עתידנות, הומור ועוד, אשר חלקם מקורם בהשפעות פוטוריסטיות (מודרניסטיות) וביטניקיות (פוסטמודרניסטיות). גרובמן ואבידן היו חברים קרובים וגרובמן אף תיאר אותו ישירות בשירו (ראו: שיר 616, עמ' 57). די בשורות שיר אלו של גרובמן על מנת לחוש בדמיון בין הפואטיקות: "מִי כָּאֵל גְּרוֹבְמָן / מְדַרְיָה / צִוּיִלְיוֹצִיּוֹת חוֹצְנִיּוֹת" (שיר ויזואלי, עמ' 65) או "כְּשֶׁגֶבֶר הוּא בְּצֵלֶם גְּרוֹבְמָן מִיִּכְאֵיל / תָּזֶק, אֲמִיץ, פְּעִיל־יַעֲלֵל // הוּא הַגְּבוֹר הַנְּעֶרֶץ הַפְּלִנְטָרִי" (שיר 762, עמ' 9-10). לשם המחשה, שורה משיר של אבידן, "השני

אחרי הראשון": "אָנִי כְּסוֹפֵר // הַשְּׁנֵי-הֵכִי טוֹב אַחֲרֵי עֲצָמִי" (ספר האפשויות – שירים וכו', 1985, עמ' 69).

שורשי הפואטיקה של גרובמן מצויים בין השאר בשני סוגי אוונגרד, המודרניסטי והפוסטמודרניסטי. אין זה מפתיע כי הרי גרובמן החל לפרסם שירה בשנות ה-50 של המאה הקודמת, בדיוק בקו התפר ההיסטורי בין שני סוגי האוונגרד הללו. לכן שירת גרובמן היא תוצר פואטי-היסטורי של תקופתו, כמו שירת מקבילו הישראלי מבחינה פואטית-היסטורית, אבידן.

ההבדל הגדול והחשוב בין האוונגרד המודרניסטי לאוונגרד הפוסטמודרניסטי הוא במעורבות הפוליטית (Bertens 1991). הפואטיקה ההיברידיית והקרבליית של גרובמן היא בעלת להט מהפכני, אלא שהמהפכות שלה איננה משרתת קו מפלגתי ממסדי קומוניסטי, אלא אג'נדות אוניברסליות של תרבות-הנגד. האליטיזם המודרניסטי של גרובמן נמהל עם מגמות פופואטיות (פואטיקה בעלת זיקה לתרבות פופולרית; מאירי 2010) ברוח שנות ה-60 של אהבה ואחרוה. לדוגמה, הדובר מתאר את עצמו כאלטיסט: "אָנִי הַקְּלִיטְקָן / הַעוֹלָמִי הַיְדוּעַ" (שיר 632, עמ' 20). אמנם, יש בתיאור זה ממד של הומור עצמי ביחס לאגו של המשורר, אולם עדיין הדובר מזהה את עצמו כחלק ממורשת קלסיציסטית גבוהה וחשובה הרחוקה ברוחה מזו הפופולרית. במקביל, שיר 324 (עמ' 17) הוא שיר מתאהב היוצא נגד האחד במאי, קרי, נגד אחד מסמלי ההזדהות של האוונגרד-המודרניסטי הקוברפוטוריסטי. השיר

רומז לסיסמה של ילדי הפרחים, "עשו אהבה – לא מלחמה", אשר מהדהדת את אחד מערכיו ההומניסטיים של הארונגרד-הפוסטמודרניסטי, שלום עולמי.

לצד מגמות אוונגרדיות היברידיות אלו, הפואטיקה של גרובמן מקיימת גם מתח היברידי נוסף והוא בין האוונגרדי ללירי. זו ליריות צבעונית המעוצבת על גבול הסוריאליזם, הסימבוליסטי והמאגי והיא מהדהדת את סגנונו של גרובמן הצייר. ממד לירי זה בא לידי ביטוי יותר רחב בשירתו המוקדמת, אולם גם בשירתו המאוחרת יש ביטוי לאותה שפה פיגורטיבית אינסטיבית. ההכלאה בין האוונגרדי הדינמי ללירי השלֵו יוצרת מתח ניגודים טעון המבטא בין השאר גם באופן סמלי כמיהה רוחנית לאחדות ניגודים. ספר תרגומים זה פורש במה יחסית קטנה לתופעות הליריות הללו, אולם דוגמה זו ממחישה את אופיו של הלך הרוח הלירי בשירתו, אשר משלב בין שלוה לדינמיות: "אֲנִי צוֹעֵד וּמְקִישׁוֹת רַגְלִי / בְּשִׁבִיל הַמְרָצֶף בְּלִבָּנִים / אֲרוֹזֵי יוֹם זֶרֶחַ מְעֵלִי – / גִּנְנִים שֶׁל צִהָפִים מְעֵדָנִים" (שיר 621, עמ' 11).

הדובר בשירי הספר מעוצב על ידי נקודת מבט אינדיבידואליסטית של אני בגוף ראשון בעל אגו גברי, צעיר, כוחני, הרואי, דינמי, גדול וצונן (cool; ראו: "אֲנִי מְטַרֵד אֶפְלוּ לְדָקָה מְזָה שְׁמֵת", שיר 708, עמ' 21). הדובר מעוצב כאני שירי היברידי של נביא-ליצן המשלב בין נמוך לגבוה, בין נביא לגיבור תרבות. מעניין לציין שמאפיינים אלו דומים לאגו השירי של הדובר בשירת אבידן.

האגו של הדובר הגרובמני חוגג את מיומנותיו ועצמאותו בגאווה, בצהלה וללא נושה. זהו אגו גדול וגודלר מוכתיב בהתאם את הקול הפואטי המזוּרִי של גרובמן. האגו של הדובר הוא כל יודע במוכן האליטיסטי והמודרניסטי של המילה ומבקש אחר חירות מלאה של הדעת, הגוף והמבע. טיפוח האגו מעורר את המתח בין סדרי עדיפויות: האם השאיפות הנרקסיסטיות קודמות לקידום האג'נדה הפוליטית (כמו שאנו רגילים לראות בהתנהגותם של פוליטיקאים)? לכן לא ברור האם השיר נועד לפאר את המשורר או לבדר בלבד או לשנות עולם או שמא גם וגם? אופציה פרשנית אחרת היא שהאגו הגרובמני מייצג את האגו האוניברסלי באשר הוא ולכן זהו אגו המבקש לקדם אף את הזכויות של זולתו.

האנטי-בנלי הוא מאפיין של פואטיקה המבקשת לחדש ולהתנגח עם השגרת, המסורת והמוכר. האנטי-בנליות בשירת גרובמן לרוב מאפיינת בהומור גרוטסקי ו/או פרודי מדהים, מזעזע ופרובוקטיבי. מטרת ההומור היא לשחרר את האדם מכבליו ו/או להעביר את המסר הפוליטי, החברתי והקיומי באופן המשכנע ביותר, כאמצעי ביטוי רטורי. בהחירות מאיעה עירומה יש ביטוי לממד זה בעיקר באמצעות ניפוץ טאבוים מיניים, למשל, יחסי מין מחוץ לנישואים (שיר 614, עמ' 45) ובין ילדים (שיר 681, עמ' 35) ועוד. ההומור בסיטואציות הפרובוקטיביות הללו מרפך את האמירה המוחספסת ובו זמנית מניע את השיר בנדנדה בין רצינות לחוסר רצינות, בין משמעת להדוניזם, כשיקוף לחיפוש אחר שיווי המשקל

הערכי המדויק. לדוגמה, שיר 749 (עמ' 30) מתאר משגל של הדובר עם זונת הכפר (ראוי לציין שבמקור לא מדובר בזונה, אלא באישה קלת דעת). מהגיגי הגבר ניתן ללמוד על הצורך שלו בלגיטימציה למעשהו באמצעות הזדהות פרוידית עם ישו: "דַעְתִּי, כִּף גַם יֵשׁוּ הַטְּהוֹר / זֵין אַתְּ מַגְדְּלֵנָה בְּנִגְרֵת". הדובר, אשר שוכב שרוע "שְׂכוֹר בְּתוֹךְ הָאֶשֶׁר הָאָסוּר" נע בטלטה המענה בין הצורך בסיפוק מיני לבין מוסריות.

על התרגום

החירות מגיעה עירומה הוא ספר שיריו הרביעי של גרובמן, והשני בעברית (הראשון היה בארץ שחורה שחורה, כרמל, ירושלים 2005). שני ספרי שירתו האחרים פורסמו ברוסית (מתברות מלחמה, לווינתן, ת"א 1992; שמים אחרונים, NLO, מוסקבה 2006). המקור לשם הספר הוא קולאז' של גרובמן, המבוסס על ציטוט של המשורר הרוסי ולמיר חלבניקוב (1885-1922).

החירות מגיעה עירומה מכיל 30 שירים, שרובם נכתבו ב-20 השנים האחרונות בתל-אביב. ראוי לציין כי אף על פי שמדובר בקובץ תרגומים צנום יחסית, בחירת השירים לספר ממחישה לקורא העברי מהלכים משמעותיים בשירת גרובמן. הספר מחולק לארבעה פרקים, המייצגים מוטיבים מרכזיים בשירת גרובמן.

המבחר העברי הראשון משירי גרובמן, בארץ שחורה שחורה, קיבץ 48 שירים, רובם תרגומים. המבחר מכיל 32

שירים בתרגומה של מאיה בדרנו ותרגומים אחרים של אמיר אור, משה בן-שאול, לאה האן, מאיר ויזלטיר, רפי וייכרט, רוני סומק ואשר ויך. בספר גם שבעה שירים שנכתבו על ידי גרובמן במקור בעברית.

שירי גרובמן מפורסמים אגב ציון מקום ותאריך היצירה ולרובם אין כותרות, אלא מספרים, וגם אם יש כותרות, גם אז השירים זוכים למספור. נתונים אלו מסייעים לקבוע שרק בתרגומי בדרנו מובאים מספר קטן של שירים מוקדמים שנכתבו במוסקבה, אך שאר השירים בארץ שחורה שחורה נכתבו בישראל ורובם בין השנים 1980-2000. למעשה, עד עתה קרוב למחצית מסך כל שיריו נכתבה בהיותו מתגורר בברית המועצות, קרי, עד 1971, השנה שבה עזב את עיר הולדתו, מוסקבה, והשתקע בירושלים עד למעבר לתל-אביב בשנת 1983 שבה הוא מתגורר כיום.

חמישה שירים, אשר פורסמו בבארץ שחורה שחורה, מובאים כאן בתרגום חדש (372, 616, 632, 669, 681). זו הזדמנות לציין את ההבדל העקרוני בין תרגומי בארץ שחורה שחורה לבין החירות מגיעה עירומה והוא ההקפדה בתרגומה של זידל על חריזה סדורה הקיימת לרוב במקור לעומת תרגומי בדרנו המעוצבים בחריזה חופשית (יש לציין את תרגומיהם המחורזים של אור ורייכרט כיוצאי דופן). אמנם, כאשר גרובמן כותב שירה בעברית אין הוא בדרך כלל מקפיד לחרוז, אולם זו כנראה אינדיקציה למורכבות של המעבר מרוסית לעברית ולא דווקא לשינוי מהותי בפואטיקה שלו.

מכל מקום, הבדלי התרגום בין שני ספרים אלו מעשירים את השיח הספרותי הישראלי. הם מאפשרים לקורא העברי התנסות בשתי חוויות קריאה שונות של פואטיקה אחת והנאה מהגיוון האסתטי. אבקש לציין שהקריאה בשני ספרי התרגומים יוצרת לעתים תחושה של שני משוררים שונים. אחת הסיבות לכך היא שהחריזה מדגישה את מאפייני הראשוניות הילדיים וההיוליים של שירתו, ההעזה, הארוטיקה וההומור, אשר מעצבים בדרך כלל אווירה של קלילות פרחחית; לעומת זאת, החריזה החופשית בשירתו מטשטשת במשהו את השיר הפרוע באמצעות דיוק סמנטי, אשר מקורו בנאמנות למקור ובעיקר לשפה הפיגורטיבית העשירה של גרובמן. עם זאת, השילוב בין הקרנבליות של גרובמן לבין חריזה סדורה מעצבת קלות דעת מטרידה, אשר החרוז החופשי מעדן. לבסוף, השאלה מה הגישה המתאימה יותר לתרגומי גרובמן, עם חרוז או בלעדיו, נשארת כאן פתוחה להכרעת הקוראים.

החירות מגיעה עירומה הוא מבחר תוסס של תרגומים איכותיים. התרגומים מתמודדים היטב עם מגבלות החריזה ומחלצים באורח פלא חירויות שיריות רעננות מתוך סורגי הצורה. הספר מעניק חוויית קריאה זורמת של שירה אנרגטית, בעלת רוח צעירה ומרנינה בצהלת החופש שלה. זו שירה שמורדת ברגשות האשמה ביחס לעונג. זו שירה חיונית, פורצת גבולות, בעלת תנופה, אשר חוגגת את האוטונומיות של הגוף והנפש בעולם ממסדי של סדלים.